

Dlaczego bołą nas stawy?

● Dr Paweł Skowronek, specjalista ortopedii ze Szpitala im. Stefana Żeromskiego w Krakowie, opowiada o tym, czym jest chrząstka stawowa i jak zmienia się życie po założeniu endoprotezy

Rozmowa

Julia Kalęba
julia.kaleba@gk.pl

Kiedy przybywa lat, coraz częściej bołą stawy. Co takiego dzieje się w naszym ciele, że zaczynamy odczuwać dyskomfort?

Wraz z wiekiem chrząstka, która pokrywa końce stawowe, ulega wytarci. Nasz organizm potrzebuje dużo ruchu, bo chrząstka ta działa trochę jak gąbka - podczas ucisku wyciskany jest płyn, a podczas zwalniania ucisku jest on pochłaniany ze środka stawu do chrząstki. W związku z tym to aktywność fizyczna sprawia, że chrząstka jest prawidłowo odżywiona i staw może sprawnie funkcjonować.

Czyli brak ruchu i związana z tym otyłość mogą powodować zmiany w stawach?

Tak. Na działanie chrząstki stawowej ma wpływ wiele czynników, ale nadwaga, która jest właśnie konsekwencją siedzącego trybu życia, dodatkowo obciąża staw i powoduje, że szybciej się on zużywa. Z drugiej strony, staw zużywa się również przy wyczynowym uprawianiu sportu. Dlatego dla naszego ciała najlepiej jest, jeśli dbamy o wagę ciała i jesteśmy aktywni fizycznie, ale nie przeciążamy się nadmiernie. Poza tym, urazy takie jak stłuczenia, zwichnięcia czy złamania też przyspieszają uszkodzenie chrząstki. A czasami występują także zmiany, których nie do końca rozumiemy - kiedy pacjent jest szczupły i nic nie wskazuje na zaniedbanie stawów, a jednak pojawiają się u niego zmiany zwyrodnieniowe. Wtedy jest to prawdopodobnie genetyczna podatność na tego typu schorzenia.

To prawda, że coraz więcej młodych ludzi ma problem ze stawami?

Rozbieżność wieku pacjentów jest bardzo duża. Operujemy coraz młodsze osoby, czasem nawet 20-letnie. Ale wtedy przyczyną są najczęściej wrodzone choroby i deformacje. Natomiast naturalny proces zużywania się stawu przychodzi u niektórych w wieku 40 i 50 lat, u innych dopiero po 80-tce.

Jak zaczyna się on objawiać?

▶ Dr Paweł Skowronek: - Wszystko zaczyna się od bólu. Pacjent nie może chodzić, utyka. To znak, że pojawiają się zmiany przeciążeniowe

Najpierw pojawia się ból. Pacjent nie może chodzić, utyka. W ten sposób stawy dają nam znać, że coś się już dzieje i pojawiają się zmiany przeciążeniowe. Następnie dochodzi do uszkodzenia chrząstki stawowej, a tym samym znacznego ograniczenia naszej ruchomości. Kiedy pacjent przychodzi do nas z takimi objawami, wykonujemy rentgen, USG czy rezonans magnetyczny i sprawdzamy, co tak naprawdę się stało w obrębie stawu. Problem w tym, że kłopoty ze stawami i pojawianie się zmian zwyrodnieniowych są jak równia pochyła w dół. Chrząstka stawowa się nie regeneruje. Oczywiście medycyna idzie do przodu i możemy za pomocą rehabilitacji, fizykoterapii oraz zastosowaniu medycyny regeneracyjnej - zarówno leków doustnych, jak i zastrzyków dostawowych, zabiegów operacyjnych - spowalniać te procesy, ale ona nigdy już nie będzie w tak dobrej formie jak wcześniej, bez względu na to, czego spróbujemy.

Do czego to prowadzi?

Efektom zużywania się chrząstki jest to, że w pewnym momencie po prostu jej

nie ma, a kość zaczyna trzeć o drugą kość. To z kolei powoduje zmiany osi w obrębie stawu, daje dolegliwości bólowe i deformacje. Może dochodzić nawet do przykurczu, czyli braku możliwości pełnego wyprostowania i zgięcia w stawie biodrowym.

To właśnie biodra są najbardziej obciążane w naszym ciele?

Owszem, staw biodrowy i kolanowy dominują, jeśli chodzi o problemy zwyrodnieniowe. Kolana dużo częściej ulegają uszkodzeniom na skutek urazów. Pojawiają się uszkodzenia łąkotek i więzadeł, zwłaszcza u sportowców. Natomiast na stawy biodrowe duży wpływ mają choroby, takie jak dysplazja, która kiedyś była dużo większym problemem niż dziś, częściej obserwowanym u kobiet. Wiele z nich miało zakładane endoprotezy z powodu uszkodzenia stawu biodrowego już w wieku 45 lat.

U kobiet niebezpieczna jest też osteoporoza.

Osteoporoza sama w sobie nie wpływa na chrząstkę stawową ani na zmiany zwyrodnieniowe. Problemem są raczej złamania osteoporotyczne, w tym złamania w obrębie

stawu biodrowego, które najczęściej leczy się założeniem endoprotezy.

Endoprotezy to ostateczność czy jedyna skuteczna metoda leczenia?

To najlepszy sposób na to, aby poprawić komfort funkcjonowania pacjenta na co dzień. Oczywiście do pewnego momentu można próbować zaogodzić problem rehabilitacją, lekami i zmniejszeniem masy ciała, ale ostatecznie zabieg założenia endoprotez będzie konieczny, bo stan pacjenta będzie się ciągle pogarszał. Kiedy pacjent odczuwa ból, przestaje być aktywny. To prowadzi do różnych problemów krążeniowo-oddechowych i do otyłości, więc chory musi zażywać leki przeciwbólowe, przeciwzapalne, które z kolei źle wpływają na przewód pokarmowy i nerki. Nakręca się spirala, która wciąż pogarsza stan pacjenta. Dlatego mimo pewnych powikłań, które czasem mogą wystąpić, założenie endoprotezy jest o wiele skuteczniejsze i bezpieczniejsze.

Jak pacjent powinien się przygotować do zabiegu?

Na tyle, na ile jest to możliwe, powinien być przygotowany fizycznie, czyli mieć wzmoc-

Ale generalizując, zabiegi endoprotezy stawu biodrowego są bezpieczne?

Tak, ale my, lekarze, musimy być bardzo dokładni. Operacja jest skomplikowana i precyzyjna zarazem. Każdy, kto z boku popatrzy na zabieg, zobaczy, że używamy pił, młotków i frez, czyli narzędzi, które wydają się mało dokładne. Natomiast my dopasowujemy nową endoprotezę do zdrowego stawu tak, aby były identyczne, a cały zabieg jest precyzyjny. W innym przypadku narażamy pacjenta na szereg powikłań związanych z wydłużeniem kończyny i zwichnięciem, czyli przemieszczeniem się endoprotezy stawu biodrowego. Jest to o tyle ważne, ponieważ powinna to być pierwsza i ostatnia taka operacja dla pacjenta. Ale gdyby cofnąć się jeszcze 100 lat wstecz, można by zobaczyć, że były to zabiegi okaleczające i eksperymentalne. Wtedy dopiero poszukiwaliśmy próbnymi materiałami, z których można by wykonywać trwałe i dobre endoprotezy.

Jak długo wytrzyma endoproteza?

Przeżywalność stawu biodrowego wzrosła na przestrzeni lat. Od momentu, kiedy wkładamy endoprotezę do czasu, kiedy trzeba ją usunąć, ponieważ zużyła się lub obłuzowała, jest to od 15 do 25 lat, a czasem nawet 40 lat. Wszystko zależy od materiału, z którego jest wykonana, naszej aktywności fizycznej i poprawności założenia. Nieco krótszy jest ten czas w przypadku stawu kolanowego, bo tam jest znacznie więcej czynników, które mogą wpłynąć na szybsze zużycie się implantu.

Jak bardzo zmienia się nasze życie po zabiegu?

Każda choroba czy uraz w jakiś sposób nas ograniczają. Pacjent po założeniu endoprotezy nie będzie skakać ze spadochronem ani biegać maratonów, ale każda „zwykła” aktywność jest dla niego możliwa w granicach rozsądku. Dla naszych pacjentów najważniejsze jest to, aby mogli normalnie funkcjonować - nie czuli ciągłego bólu ani nie mieli kłopotów z poruszaniem się, mogli w końcu porzucić kule. Wtedy jest to prawdziwa ulga. ● ©©

O lekarzu

● Dr Paweł Skowronek

Specjalista ortopeda traumatolog. Pracuje na oddziale chirurgii ortopedyczno-urazowej w Szpitalu Specjalistycznym im. Stefana Żeromskiego w Krakowie. Ukończył studia w Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego. Stypendysta w wielu renomowanych ośrodkach ortopedycznych w Europie. Specjalizuje się w chirurgii rekonstrukcyjnej stawów: artroskopii, rekonstrukcji więzadeł i endoprotezach.

nione mięśnie, a także zadbać o siebie pod względem kardiologicznym i pulmonologicznym. Po prostu powinien się upewnić, czy jest wystarczająco zdrowy, aby podejść do zabiegu. Najbardziej ryzykowne w przypadku tej operacji są powikłania, które występują, gdy pacjent ma infekcje. Dlatego musi przede wszystkim zadbać o zęby i wyeliminować ewentualne ogniska zapalne w organizmie, nie może też mieć żadnych zmian skórnych.